

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru	Instituții și Autorități	500 Lei pe 1 an
:"	Advocați	400 Lei pe 1 an
:"	Magistrați	300 Lei pe 1 an
:"	Un număr simplu	20 Lei
:"	Un număr dublu	30 Lei
:"	Un număr vechiu	35 Lei

Redacția: Str. Calea Victoriei No. 53.
Telefon 590. Administrația: Str. Regina Maria 34 (Radio Reclame România S.A.)
unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adje. Telefon 630

S U M A R U L :

1. Toma Stelian, necrolog.
2. Greșelile instanțelor judecătorești din Ardeal . . . . . de C. I. Vior
3. Dacă sunt în vigoare Ord. fostului Directorat Gi Just. Cluj. Procente legale majorate . . . de An.
4. Aplicarea greșită a Art. 54 Legea accelerării . . . . . de Dr. M. Kell
avocat, Timișoara.
I. Corbul
asesor.
5. Casele orfanale . . . . . de G. Docan
Jud. Trib. Oradea Mare.
6. Jurispr. Trib. Oradea Mare, cu o adnotare . . . . . de
7. Rezumate de Jurisprudență stabilite de instanțele judecătorești din Ardeal.
8. Circulară ministerială.
9. Informațiuni.

Toma Stelian

Se sting urmașii marelui generații de juriști, cu care s'a fălț România Veche.

Nici o ramură de activitate publică n'a pierdut în cursul ultimilor ani, atâtea valori, ca știința dreptului românesc.

Cu Toma Stelian nu dispăre numai profesorul emerit, glorie juridică recunoscută, marele avocat, care în lunga-i carieră profesională n'a despărțit știința dreptului de credința în adevăr; ci dispăre un mare suflet și om de convingeri.

Profesorul Stelian a înălțat catedra de drept comercial la o fală neajunsă până acum și a râvnit cu nesăfui ca instituția Universitară să se bucure de aprecierea unui for de înaltă magistratură și de seriozitatea unui templu.

Ministru al Justiției a înscris prin activitatea lui în fruntea acestui departament una din cele mai frumoase pagini din viața magistraturii românești.

Venit aci într'o perioadă în care se impune a o acțiune energetică și de înălțare.

Toma Stelian a reușit prin marea lui autoritate și concepțiile superioare de care era călăuzit, să împlinească o operă, care a marcat o epocă nouă în viața magistraturii române. Fost magistrat defunctul a știut să prețuiască pe judecători și să-și însușească din ambianța breslei în care a trăit. În făptuindu-le legea de organizare, — care s'a extins cu puține modificări în ultimul timp pe întreg teritoriul țării. — T. Stelian a procedat cu tact și superior spirit de înțelegere. Iar concretizând în texte aievea aspirațiile corpului cu remedierea relelor lui organice, acest părinte al Magistraturii a isbutit a-i

defini formula generatoare: prestigiul. Punând la baza selecțiunii examenul și meritul, i-a redat înamovibilitatea. Aceste principii generatoare în cursul anilor au format scheletul de demnitate al Judecătorei române, ce în ultimile vremuri a rezistat cu îndârjire asalturilor de corupție, cari din nenorocire s'au abătut și asupra ei. În sufletul foștilor magistrați întrași sau selecționați pe vremuri de Stelian, numele lui rămâne neșters.

Autor al marilor reforme judecătorești el a pus cel dintâi la îndemâna țaranului o justiție rapidă și echitabilă, făcând loc principiilor de procedură practică ce s'au dovedit eficace.

Mare patriot, a fost unul dintre luptătorii entuziaști și credincioși, pentru înfăptuirea unității naționale.

Hotărât de a nu ceda nimic din principiul național al eliberării provinciilor asuprite — cum poruncește conștiința națională — a izbutit a grăbi intrarea noastră în acțiune alături de marii aliași. În numele parlamentarilor români dela Paris a vorbit în palatul Bourbon, provocând entuziasmul deputaților francezi pentru cauza României.

Pe ori unde a trecut ilustrat dispărut a lăsat neșarmul respect și stimă, isvorbite din mirajul intelectualității sale de superioară esență.

De aceia când drapelele îndoliate de pe la toate instituțiile judecătorești i-au vestit moartea

O imensă durere ne-a strâns inimile!

Țara a pierdut un caracter și mare patriot; pe un magistratură un părinte ce i-a fost pildă de intelectualitate armonică și disciplinată; la care cugetarea și hotărârea porneau dintr'un sistem, dintr'o concepție fundamentală solid așezată și dintr'o judecată proprie.

Cu Toma Stelian se stinge un om din generația celor, cari au muncit cu răbdare să întemeieze Statul și instituțiile românești pe principiul ordinii și naționalismului.

Admirație pentru românul strălucit, podoaba unei generații de bărbați din vechea gardă a României mici!...

Regretul unei puteri stinse înainte de a fi dat, tot ce era puterea acestui tezaur de cultură științifică, cinste și onestitate caracteristică!

Respect pentru acel care a ridicat noțiunea de probitate la cea mai înaltă accepțiune, înzăgăzuind avântul și pasiunile în platoșa savantului Jurist și înțeleptului antic!

„Ardealul Juridic“

Grefele instanțelor Judecătorești din Ardeal

Prin noua lege de organizare judecătorească, s'a introdus dela 1 Ianuarie 1925 grefele din vechiul regat și la instanțele judecătorești din teritoriile eliberate.

Cu toate că subsemnatul într'un articol publicat atât în „Curierul Judiciar“ No. 33 din 12 Octombrie 1924, cât și în „Ardealul Juridic“ No. 17 din Octombrie acelaș an, sub titlul „Incadrarea funcționarilor judecătorești din Ardeal“, arătam că aceasă încadrare nu va soluționa în mod fericit „grefele judecătorești“ preconizate și intenționate de legiuitor și că nu vor fi complectate posturile de grefieri și ajutori de grefă, cu persoane cari să aibă pregătirea necesară spre a înlocui atât pe „notarul“ titrat, cât și pe „directorii de birou“ ce existau în aceste părți. Că făcându-se încadrarea fără nici un fel de selecționare, ci numai avându-se în vedere salariul de bază, am ajuns la tristul spectacol să avem grefieri și ajutori de grefă cari să nu corespundă importantului post, cauzând astfel două rele:

1. Compromițând vechea reputație stabilită grefierilor și ajutoarelor de grefă din Vechiul Regat, cari erau adevărații colaboratori ai magistraților, adevăratele pedestale pe cari se razemă întreaga cancelarie și întregul bun mers al instanțelor. Acești *prețioși auxiliari*, (după cum, cu drag li-se zicea de toți magistrații și în discursurile de deschidere a fiecărui an judecătoresc li-se aducea laude) cari aveau o pregătire solidă, pătrunzind profund, cunoștințele temeinice de drept în toate ramurile și în toate cazurile, prin practica serviciului și contactul permanent ce-l avea cu magistrații și avocații.

2. Au îngreuiat bunul mers al cancelariilor prin necunoașterea lucrărilor speciale grefei, prin necunoașterea în mod temeinic a noțiunilor de drept, iar în unele părți, prin necomplectarea posturilor în lipsă de solicițanți corespunzători.

Sunt grefieri și ajutoare de grefă, care și acum după zece luni, încă nu cunosc în

trăsături generale, nici legea organizării judecătorești, cu atât mai puțin celelalte legi. Puținele excepții ce se mai găsesc în aceste părți, luptă din greu cu ignoranța celor ce nu le convin dispozițiunile noui legi, cum și cu reaua voință a acestora.

Prin noua lege de organizare judecătorească publicată în Monitorul Oficial din 26 Iunie 1924 în art. 239 și 240, modificată apoi prin legea publicată în Monitorul Oficial din 14 Aprilie 1925 la art. 245 și 246, legiuitorul arată că grefierul sau ajutorul său, trebuie să contrasemneze actele încheiate de o Curte, de un Tribunal, sau de un judecător, sub sancțiunea că orice act eșit dela Curte sau Tribunal și necontrasemnat de grefier sau de ajutorul său, este considerat nul și se prevede că grefierul este capul cancelarii și are supravegherea și controlul tuturor celorlalți funcționari.

Dispozițiunile acestea, sunt copiate în întregime din legea de organizare judecătorească din vechiul Regat, unde a avut rațiune de a fi, căci cum am spus mai sus, grefierul era o persoană cu cunoștințe destul de adânci în ale dreptului, în plus avea o experiență destul de mare pentru conducerea unei cancelarii.

Asfel cum sunt conduse grefele în Ardeal, această dispozițiune este vexatorie atât pentru magistrați, cât și pentru public, deoarece în aceste părți magistratul — de orice rang și dela orice instanță — își pregătea singur toate afacerile distribuite spre rezolvare, iar prin noua dispozițiune se vede stingerit că nu poate să judece sau să hotărască fără asistența grefierului sau ajutorului, fie acesta cât de nepriceput și chiar numai simplu figurant.

Starea aceasta de fapt este diametral opusă dispozițiunilor legii de accelerare, deoarece am văzut instanțe, amânând procesele sorocite a se judeca, din lipsă de grefier și cu toate că lucrările pregătitoare și procedura erau îndeplinite, iar magistratul raportor studiasă amănunțit afacerea.

Nu am pretenția de a fi dreptarul unei

noui legi, care să înlăture aceste neajunsuri, ci gelos de prestigiul atât al justiției, cât și de interesul ce-l port *grefelor instanțelor judecătorești*, semnalez d-lui Ministru de Justiție, că mai ales în teritoriile eliberate, să se trimească cel puțin la fiecare instanță câte un grefier din vechiul Regat și anume din cei mai pricepuți și mai corecți, cari să îndrumeze grefele pe adevărata cale, spre a se putea zice din nou, acestor colaboratori, „prețioșii auxiliari”. Am văzut la unele instanțe că în dorința de a ajunge la o cât mai repede unificare a lucrărilor de cancelarie, au întrebuițat spre tolosul instanțelor, registrele primite dela Ministerul Justiției, dar am rămas dureros impresionat când am văzut că în registrarea se făcea după inspirația ce avea fiecare, în tot cazul departe de a fi un mijloc practic și folositor de înregistrare, ci dând loc la neajunsuri și încurcături, așa încât nu mai puteai da de urma unei lucrări, iar registrul „*opisul general*” era un lucru prea de neînțeles și prea curios și nu îndrăzneau să-l atingă.

O explicație a acestor stări de lucruri, s'ar găsi în faptul că până în prezent nu s'a elaborat încă regulamentul legii de organizare judecătorească și multe instanțe lucrează încă după regulamentul serviciului interior ce a existat în Ardeal.

Elaborarea unui astfel de regulament este un lucru foarte gingaș, deoarece ca să poată fi pe înțelesul tuturor ar trebui făcut în felul regulamentelor ce au existat în aceste părți, unde în regulamente erau prevăzute până în cele mai mici amănunțimi, toate lămuririle necesare, așa că ori cine ar fi citit cu atenție un astfel de regulament, era în stare să lucreze întocmai și uniform, pe când la noi regulamentele sunt explicațiuni generice asupra legilor, iar nu amănunțite, așa că mai ales în aceste timpuri, pentru ca organizarea judecătorească să fie uniformă, este necesar ca fiecare instanță judecătorească să aibă cel puțin un grefier din vechiul regat și ca să poată tenta elementele bune, să li-se acorde cel puțin, pentru un period de câțiva ani, un spor de salariu.

Sper, că de astădată cuvântul î-mi va fi auzit și cei ce țin la prestigiul justiției, vor lua măsurile necesare impuse de împrejurări, pentru a nu mai avea tristul spectacol de până acum.

Oradea, la 16 Octombrie 1925.

C. T. Vior.

Sunt în vigoare ordonanțele fostului Minister al Justiției, Directoratul General Cluj?

Tribunalul, ca instanță civilă a ordonat execuția în contra unui urmărit, care este în loc necunoscut. Numărul acestei deciziuni: C 758/8—1923, care s'a dat în luna Iunie 1925 și s'a ordonat execuția silită asupra averii nemișcătoare a urmăritului: pentru suma de 150 dolari capital și etc. Autoritatea de carte funduară a întabulat dreptul de ipotecă execuțională în baza deciziunii sus menționate.

Aceasta e starea faptică.

Întreb, că atunci, când un judecător a ordonat întabularea dreptului de ipotecă execuțională, a comis violarea legii, sau nu, fiindcă deciziunea sa violează dreptul pozitiv, după ce s'a întabulat într'o carte funduară un drept de ipotecă execuțională până la concurența de 150 dolari.

Deoarece în conformitate cu ordonanța sub Nr. 11.500-1924 a Ministerului Justiției, Directoratul General Cluj, instanțele Cărților funduare au fost invitate, ca să nu întabuleze și să nu prenoteze nici o creanță, drept de ipotecă și altfel de drepturi, exprimate în altă monedă, decât aceea legală și obligatorie a țării, fără a se atinge prin această dispozițiile dreptului material.

Judecătorul, care a ordonat întabularea acestui drept de ipotecă execuțională, a știut și a cunoscut existența acestei ordonanțe și totuș așa a hotărât, ca suma de 150 dolari să fie întabulată în cartea funduară.

Aci este violare de lege, sau nu?

După părerea raportorului, nu-i. Anume el — nu aplică această ordonanță. El recunoaște, că există această ordonanță, dar — el nu o aplică. Deoarece el — conform art. 129 alin. ultim al legii pentru organizarea judecătorească — trebuie să îndeplinească toate obligațiunile funcțiunii impuse prin legi sau prin regulamente. Dar — nu este vorba despre ordonanțele Directoratului General. Mai departe acolo se află jurământul de serviciu al judecătorilor (art. 70 susmenționata lege), în care un judecător jură, de a observa în totul Constituția și legile țării, dar — nu jură a observa: ordonanțele Directoratului General.

Unde se află aici — dreptatea?

Când s'a publicat această ordonanță a Ministe-

rului Justiției, Directoratul General, unii au atacat legalitatea acestei ordonanțe, dar nimeni nu a cerut dela Curtea de Casație — conform art. 103 al Constituției Tării Românești — ca să judece constituționalitatea acestei ordonanțe și Ecce homo... care s'a prezentat și a ordonat întăbularea sumei de 150 dolari.

Nu a făcut nimeni, dar — el a făcut. Lucrul său e lucru frumos și brav. Părerea sa a confruntat-o cu efect unei ordonanțe și el așteaptă ca urmăritul să facă recurs. Dar — urmăritul este în loc necunoscut; curatorul împrișinatului nu-și sparge capul cu chestiuni de drept și se învechește totul.

Insă este un articol (13) din Regulamentul pentru aplicarea legii statutului funcționarilor publici, care prescrie, că funcționarul este obligat a se supune ordinelor superiorilor săi.

Sunt în vigoare ordonanțele fostului Minister al Justiției, Directoratul General, sau nu. Și dacă sunt în vigoare, se pot viola? An.

Procentele legale majorate

Am citit cu bucurie acel articol, care a fost comunicat în Ardealul Juridic din 1. Octombrie 1923. sub acest titlu: „de când se aplică procentele legale majorate?” Și am găsit corect părerea autorului când ne-a declarat, că procentele legale majorate se vor aplica cu începere de la 19 Mai 1925., data promulgării legii accelerării în Monitorul Oficial. Dar — după opiniunea mea modestă — este greșit autorul, în părerea, că aceste procente legale majorate se vor admite fără o nouă cerere și din oficiu.

Căci ce zice această lege?

Procentele legale — se vor calcula: după scontul Băncii Naționale augmentat cu 4 sau 6%. Insă: judecătorul nu poate judeca mai multe, decât ce a cerut reclamantul.

Dl. Ministru de Justiție ne-a comunicat circulara sa, în care a fost indicat, cât e scontul Băncii Naționale. Această suma nu este permanentă, ci va fi schimbată, care schimbare se va ceti — din timp în timp — în Monitorul Oficial.

Că dacă acest scont se schimbă din timp în timp, atunci atât judecătoria ocolului, cât Tribunalul și Curtea de Apel — într' un proces — trebuie să calculeze procentele legale în sume diferite. Părerea mea e aceea, că legiuitorul nu așa a gândit. Legiuitorul a știut, că există un art. 188 din Pc. ord., care vorbește de preschimbarea acțiunii. În acest articol este declarat, nu se consideră de schimbare unei acțiuni, dacă reclamantul urcă petitul acțiunii cu privire la obiectul accesoriu, sau dacă își estinde petitul și asupra accesoriilor, ce originalmente nu s'au prelin.

Noi suntem juriști, deci trebuie să aplicăm dreptul real, Dreptul real însă nu zice altceva. Așa, de la 19

Mai 1925. reclamantul sau nu va schimba acțiunea sa în privința procentelor legale, sau o schimbă. Judecătorul nu poate da, nu poate judeca sumi mai mari, decât au cerut părțile litigante. Că dacă reclamantul nu cere a aplica procentele legale majorate, atunci acest drept al reclamantul e sfânt și instanța prin judecătorul ei trebuie să-l respecte; prin urmare *nici un judecător nu este îndreptățit, că fără o nouă cererea a reclamantului sau fie din oficiu să judece mai mult, decât a cerut reclamantul.*

Deci reclamantul trebuie să ceară în cursul procesului, ceea ce nu e schimbare de acțiune, ca instanța să condamne pe pârît la suportarea procentelor legale majorate și să precizeze, că atunci, în timpul urcării, câte-e scontul Băncii Naționale și că dacă aceasta s'a întâmplat: instanța se poate judeca licit procentele legale majorate.

Că dacă însă o instanța fie fără o nouă cerere, fie din oficiu calculează procentele legale majorate, violează legea pentru procedura accelerată, ceea ce atunci se întâmplă în mod vădit când aceasta urcare se ordonă numai și exclusiv în deciziunea prin care s'a ordonat execuția silită. An.

Aplicarea greșită a articolului 54 al legii de accelerare a judecărilor

Nu sunt informat dacă toate judecătorii interpretează la fel articolul sus indicat, însă-i fapt, că unele încep a continua o practică — după părerea mea — total greșită, încasând dela părți toate acele taxe prevăzute în acest articol și în procesele în curgere și pornite înainte de 15 Septembrie 1925. Art. 70 enumără toate articolele cari sunt de aplicat imediat cu data promulgării legii. Art. 54 nu obvine între acestea, iar art. 58 spune hotărât, că acțiunile introduse până la punerea în vigoare a prezentei legi se vor judeca după vechea procedură. Deci nu există nici o bază în lege, prin care s'ar putea aplica în mod excepțional și retroactiv acest articol. Doar de aceea, că este favorabil erarului? Insă aceasta nu poate fi un punct de vedere al judecătoriei.

Nedreptatea și ilogica acestei practici este evidentă, considerând că cu aceste taxe prea oneroase nu sunt impuse numai proceselor din Tribunal, adică și cele intentate pentru valoarea de 10,000 Lei până la 50,000 Lei, pe când cele prezentate la judecătoria de pace tot până la 50,000 Lei scapă de sub aceste taxe. Intrebăm, ce sens ar putea avea această deosebire între procesele introduse înaintea diferitelor instanțe numai în urma dispoziției legii?

Nu poate fi îndoios, că legiuitorul a intenționat a impune cu acele taxe numai procesele cu obiect mai însemnat, adică cele intentate la Tribunal pentru peste 50,000 Lei, cari procese le pot mai ușor suporta.

Pe lângă aceasta nu poate fi indiferent acel fapt, că părțile din teritoriile alipite au o justiție mult mai scumpă decât cele din Vechiul Regat, cari nu plătesc nici timbrele prescrise în legea ungară, nici

taxa de imprimare, — o specialitate pentru noi — și numai prin coli timbrate satisfac obligației lor fiscale. Acum judecătorii intenționează a face o mare deosebire în sarcina noastră, ceea ce ar fi nu inechitabil, dar chiar anticonstituțională.

Atragem atențiunea dlui Ministru al Justiției ca să dea instrucțiunile corespunzătoare judecătorilor ca să pună capăt acestei practice nelegale. Dar și barourile trebuie să intervină la conducătorii de judecătorie.

Timișoara.

Dr. M. Kell
avocat

JURISPRUDENȚA

Trib. Oradea-Mare

Sent. Nr. 7368—924.

Ardeal. Acțiuni principale și cereri de intervenție înaintate verbal la judecătoria de ocol. Lipsa condițiilor formale. Valabilitatea acțiunii posesorii de repunere sumară. Condițiuni. Cumulul posesorului cu petitorul în procedura civilă ungară. Concordat forțat în afară de faliment. Inspector de avere. Dacă are calitatea de a intența acțiuni în justiție și a poseda averea debitorului. Soluție negativă. Vânzarea. Dacă proprietarul vânzător, creditor privilegiat pentru plata prețului, trebuie achitat în timpul concordatului forțat. Soluție afirmativă (Art. 84, 86, 29, 134, 135 și 379 pr. civ. ungară; art. 17, 18, 21 și 23 ordonanța Nr. 4070—1915 a consiliului de miniștri maghiar privitor la concordatul forțat în afară de faliment; art. 3, 112 și 225 din legea ungară a falimentului legea XVII din 1881 (1)).

1. Când acțiunile principale și cererile de intervenție sunt intentate verbal la judecătoria de ocol, judecătorul trebuie să dea părții toate lămuririle necesare, făcând-o atență asupra vițiilor de formă ale acțiunii. Din omisiunea judecătorului, care nu a îndeplinit dispozițiile puse de lege în sarcina sa, nu se poate deduce că acțiunea trebuie anulată în instanța de apel și că partea trebuie să sufere în acest mod consecințele omisiunii judecătorului.

2. Acțiunea de repunere sumară este o acțiune posesorie specială dreptului ungar, prin care reclamantul turburat în posesia unui imobil, fiind a fi repus imediat în posesie, obținând dela justiție reintegrarea stării de fapt anterioare turburării. În acțiunea de reintegrare, judecătoria nu trebuie să cerceteze decât dacă sunt întrunite următoarele trei condiții — lipsa uneia din ele fiind suficientă pentru respingerea acțiunii: a) dacă reclamantul s'a aflat în momentul turburării în posesiunea de fapt a imobilului și dacă pârîtul este acel care l-a turburat în posesie; b) dacă înainte de data turburării reclamantul a posedat cel puțin un an, condiție care nu este cerută în cazul când reclamantul a posedat pe baza unui just titlu; c) dacă dela turburare până la intentarea acțiunii nu a trecut un an, termen în care acțiunea de repunere sumară trebuie neapărat intentată.

3. În caz când reclamantul nu a posedat întreg anul precedent turburării, dar își întemeiază defența sa pe un contract simalagmatic opozabil pârîtului, el nu poate izbândi în acțiunea sa, decât dacă și-a îndeplinit obligațiile contractuale față de pârît: astfel de exemplu, acțiunea arendașului poate fi admisă în contra proprietarului turburător, numai dacă cel dintâi a satisfăcut obligațiile contractuale, achitând la timp arenda.

4. În acțiunile posesorii, titlurile de proprietate pot fi consultate de instanță în ce privește numai

exercițiul posesiunii, fără a se impieța prin această consultare asupra fondului acțiunii petitorii.

3. Potrivit procedurii civile maghiare, judecătorul nu poate cumula posesorul cu petitorul dacă reclamantul se opune, ci este obligat a se pronunța prin sentință parțială numai asupra posesorului, termenii legii fiind imperativi pentru instanța de judecată.

6. Inspectorul de avere numit pe baza ordonanței concordatului forțat extra-falimentar nu are nici calitatea de a intența acțiuni în justiție privitoare la averea debitorului aflat sub concordat, nici dreptul de a poseda această avere. În consecință, acțiunea inspectorului pentru repunere sumară în averea debitorului este inadmisibilă.

7. Inspectorul de avere nu este nici reprezentantul debitorului concordatar, nici al creditorilor acestuia: el numai controlează și supraveghează averea pusă sub concordatul forțat extra-falimentar.

8. Deschiderea concordatului forțat extra-falimentar nu atinge drepturile creditorilor privilegiați dobândite și conservate înainte de deschiderea procedurii de concordat. Proprietarul, vânzător privilegiat pentru plata prețului, care și a conservat privilegiul prin întăbularea făcută înainte de deschiderea concordatului, este unul din creditorii privilegiați prevăzuți de art. 18 al. 5 din ordonanța concordatului forțat și ca atare, el trebuie achitat independent de deschiderea concordatului.

Adnotare. (1) La o complicată stare de fapt, sentința Tribunalului Oradea-Mare face aplicarea mai multor principii de drept ungar, dintre cari cele mai însemnate se referă la materia acțiunilor posesorii și la instituția concordatului forțat extra-falimentar.

Pentru o deplină înțelegere a sentinței, vom expune parte din cercetările noastre privitoare la cele două materii, cu totul deosebibile față de dreptul Vechiului Regat.

Nu vom intra prea mult în detalii, pentru motivul, că materia acțiunilor posesorii în dreptul ungar a mai fost tratată în această revistă, iar problema concordatului forțat extra-falimentar a pierdut din interesul ei, instituția existentă în Transilvania fiind de curând abrogată.

Discutând însă aceste materii comparativ cu legislația Vechiului Regat, vom aduce poate, un cât de neînsemnat folos unificării legislative.

Acțiunile posesorii.

I. Izvoare de drept. Cu toate că dreptul maghiar este necodificat, iar dreptul nostru cuprins în texte de legi, totuși în materia acțiunilor posesorii plutim în plin drept cutumiar, atât noi cât și Ungurii. Am putea spune

(1) A se vedea corpul holărării în Nr. precedent (18) din „Ardealul Juridic”.

* V. M. Dimitriu Adnotare „Ardealul Juridic” 1922.

chiar că, de data aceasta, materia este mai pe larg legiferată la Unguri decât la noi. Astfel, ea e reglementată de două legi vechi (legea XXII, din 1802 și XIII, din 1907¹⁾), precum și de câteva articole din procedura civilă (1, 2, 38, 39, 575—582). Dar dezvoltarea și completarea principiilor este cuprinsă tot în jurisprudența Curiei (= casației maghiare). La noi, în afară de unicul articol, 31 din legea judecătorilor de ocol, — care trebuie întregit cu normele privitoare la posesie din Codul civil (art. 485—487, 1846—1862), — apărarea posesiunii este reglementată numai de jurisprudență. Din această cauză greutățile ivite la deslegarea proceselor posesorii, atât de frecvente în practică, sunt cu deosebire demne de interes la viitoarea legiferare.

II. Principii generale. Pentru a înțelege deosebirea profundă dintre ambele drepturi, este necesar să amintim câteva vechi principii. Romanii au fost și în această materie magistri. Servindu-se de principiile dreptului roman, doctrina modernă nu face până în ultimul timp decât aplicarea și discuția lor. Ea este de acord a distinge și astăzi, ca în dreptul roman, trei specii sau trei grade de posesiune: *detenția* sau *posesia corporală* ori *naturală*, o posesie trunchiată, în care lipsește elementul intențional de a posedea ca proprietar (*animus*) și care constă numai din faptul material al deținerii lucrului (*corpus*); b) posesiunea legală, care este o posesiune completă pentru că posesorul are și deținerea lucrului (*corpus*) și voința de a se considera stăpân (*animus*); c) în sfârșit, posesiunea civilă pentru uzucapiune, care pe lângă elementele întrunite de posesiunea legală, e necesar să întrunească și anumite condiții speciale impuse de lege, ca de pildă; just titlu, bună credință, trecerea unui timp, absența unor vicii. Împlinirea acestor condiții are de efect ca posesorul să dobândească deplina proprietate asupra lucrului posedat.

Această clasificare avea mare însemnătate la Romani, cari nu ocroteau prin interdicția decât posesiunea legală și posesiunea civilă. Simpla detenție nu era ocrotită, căci era privită ca o stare de fapt care nu poate da loc la acțiuni în justiție. Numai un drept putea de naștere la acțiune. Detentorul neavând intenția de a reține lucrul cu un drept al său, interdicțiile nu pufeau deci proteja pe detentor; ele ocroteau numai posesiunea, care

după concepția romană se refera exclusiv la dreptul de proprietate (V. Girard, *Droit roman*, p. 266; Al. Șendrea, *Curs de procedură civilă*, p. 307).

Nici dreptul nostru nu apără detenția prin acțiuni posesorii. Numai posesiunea legală și posesiunea civilă dau drept la ocrotire în justiție. Detentorii, neavând *animus rem sibi habendi* nu pot fi priviți a exercita în justiție acțiunile posesorii.

Nu tot așa este în dreptul maghiar. După principiile acestui drept, stabilite definitiv de jurisprudența Curiei, orice posesor de fapt, fie el detentor, posesor legal sau posesor ad usucapionem, este ocrotit în justiție prin acțiunile posesorii — ceea ce constituie o deosebire fundamentală față de dreptul nostru. Prin urmare dreptul maghiar proteja posesiunea, privită în sensul cel mai larg al cuvântului.

Doctrina ungară obișnuiește a numi pe posesorul legal sau civil „posesor principal“ (= mijlocit), iar pe detentor, adică pe cel care deține lucrul dela posesorul principal (care, de sigur, poate fi însuși proprietarul) îl numește simplu „posesor“ (sau „posesor nemijlocit“, „sub posesor“), terminologie asemănătoare celei din dreptul civil german și care, după cum vom vedea, a trecut și în proiectul codului civil maghiar¹⁾.

Pentru a stabili diferențele dintre dreptul nostru și cel ungar este necesar să mai amintim și principiile referitoare la clasificarea acțiunilor posesorii. Astfel în dreptul roman erau trei categorii de acțiuni posesorii dintre cari două principale a) *interdicta retinendae possessionis* (care se dădeau posesorului turburat, pentru a fi menținut în posesie) și b) *interdicta recuperandae possessionis* (cari se dădeau posesorului deposedat, pentru a-și recăpăta posesiunea). Se mai cunoașteau și c) *interdicta adipiscendae possessionis* (acțiuni pentru intrarea în posesie, cari se dădeau celor cari cereau a fi trimiși în posesie).

Doctrina modernă a reținut primele două categorii, numind pe cea dintâiu: acțiunea în complângere (complantă), iar pe cea de a doua: acțiunea în reîntegrare (reintegranda). Atât în dreptul francez cât și în dreptul nostru se face astăzi această clasificare (la francezi mai există și la *dénouation du nouvel oeuvre* = *operis novi nuntiatio* dela Romani). Clasifica-

¹⁾ Traduse în românește de dl dr G. Plopu (Pand, rom. 1924, I, p. 233—34).

¹⁾ În lucrarea de față de câte ori ne vom raporta la dreptul maghiar vom folosi expresia largă de „posesor“ sub care urmează a se înțelege în detentorul.

rea doctrinei are la noi și bază legală, căci art. 31 din legea Judecătoriilor de ocoale vorbește de „turburare” și de „deposedare”.

Doctrina și jurisprudența ungară nu dislinge aceste două feluri de acțiuni într'o clasificare lămurită. Ele sunt înglobate într'o singură denumire: „acțiunea de repunere (= re-poziție) sumară”. Faptele însă sunt mai presus de voința juriștilor maghiari. Vom vedea, că ei sunt siliți să facă distincții în cuprinsul acestei unice acțiuni, după cum va fi vorba de turburare, sau deposedare.

În sfârșit trebuie să arătăm că, de unde în dreptul francez unanimitatea doctrinei, iar în dreptul nostru, marea ei majoritate — susțin că acțiunile posesorii nu se aplică decât numai la imobile, în dreptul ungar chestiunea nu suferă discuție. Este unanim admis că modurile de apărare ale posesiunii se aplică deopotrivă atât la imobile, cât și la mobile.

III. Apărarea posesiunii (și a detențiunii) în dreptul maghiar se poate înfățișa sub două forme: pe căi de fapt, adică pe baza dreptului de auto-apărare al posesorului și prin justiție, cu ajutorul acțiunii de repunere sumară.

Dreptul ungar, fiind o crotchi cât mai mult posesiunea, permite oricărui posesor (sau detentor) să uzeze de forță și de legitima apărare împotriva terților turburători, în scopul menținerii statului quo. Astfel, dacă un terțiu îl atacă, posesorul are drept de legitimă apărare pentru a preîntâmpina turburarea sau deposedarea; iar dacă terțul a reușit să-l deposedeze cu forța, prin violență sau prin samavolnicie el este în drept a întreprinde forța corporală, pentru a reține lucrul mișcător ce este în pericol al pierde ori pentru a recâștiga imobilul dela cel ce l-a deposedat sau dela succesorul lui, în interval de un an dela deposedare. Dreptul de auto-apărare îl are nu numai posesorul principal și detentorul, dar și acei cari dețin momentan lucrul în folosul posesorului (d. ex: un servitor). Acest drept poate fi exercitat chiar împotriva coposesorilor indivizi, dacă ei depășesc limitele dreptului lor de posesiune¹⁾. În această împrejurare, ei sunt considerați față de lezată ca terții, condiție necesară de stabilit, pentru că, după cum am văzut, dreptul de auto-apărare nu poate fi exercitat decât împotriva terților.

Cu toate că acest mod de apărare al posesiunii tinde a menține cât mai mult ordinea publică, totuși el ni se pare periculos și

excesiv, căci adeseori se poate întoarce chiar împotriva scopului. Deaceia, dreptul nostru nu permite nimănui să-și facă dreptate singur. Când un posesor a fost turburat sau deposedat prin violență sau forță, trebuie să intențeze acțiune posesorie în timp util, neavând altă obligație decât de a dovedi că a fost deposedat sau turburat cu forța. Nici codul penal român nu admite legitima apărare pentru atacurile contra bunurilor, ci numai pentru acele contra persoanelor.

Totuș, dreptul de auto-apărare este reglementat de codul civil german (§ 859) și codul austriac (§ 344.) El a fost trecut și în proiectul codului civil maghiar (art. 358.)

IV. Acțiunea de repunere sumară este al doilea mod de apărare a posesiunii în dreptul ungar. Prin ea reclamantul, adică posesorul turburat, sau deposedat, are dreptul a obține dela justiție reintegrarea în stare de fapt anterioară turburării sau deposedării. Este o restitutio în integrum, care nu se bazează nici pe dreptul de proprietate nici pe dreptul de posesiune al reclamantului, ci numai pe starea materială a faptelor. Deaci urmează că în acțiunea de repunere sumară nu se poate discuta dreptul posesorului reclamant sau dreptul părâtului ce l-a turburat în posesie, ci numai faptele singure.

În vechiul drept maghiar „cererea de re-poziție” era însă petitorie, identică fiind cu o acțiune din vechiul drept german (die alte genere-Klagn). Numai mai târziu acțiunea de repunere sumară a evoluat ca o acțiune posesorie propriu zisă, specifică dreptului ungar¹⁾.

1. Condițiuni. Pentru a obține reintegrarea în starea de fapt anterioară, reclamantul care se plânge de turburare sau deposedare trebuie să dovedească întrunirea următoarelor trei condițiuni:

a) Faptul turburării sau deposedării, adică un atac nepermis și samavolnic în posesiunea reclamantului. Această condițiune trebuie descompusă în modul următor: Reclamantul e obligat a dovedi că el este acel care a fost în posesie, că el a fost scos sau turburat din posesie și că părâtul sau autorul său este cel ce a săvârșit fapta uzurpatoare. Totuș, după o jurisprudență constantă, acțiunea nu poate fi intentată cu succes împotriva terților cari au obținut lucrul cu bunăcredință dela turburător; în acest caz deposedatului

¹⁾ Ernst Heymann: Das Ungarische Privatrecht und der Rechtsausgleich mit Ungarn (Tübingen 1917, p. 55).

nu-i rămâne decât acțiunea în revendicare.

Reclamantul poate dovedi că făptuitorul a intrat în posesiune nu numai prin violență, dar și prin îngăduință sau pe ascuns (vi, clam et precario). Cu toate că vechile legi ungare nu vorbesc decât de violență, totuși, pentru că în aceste legi violența nu apare ca un criteriu esențial, jurisprudența a aplicat și normele de clam et precario.

Nu numai forța propriu zisă, dar și o amenințare periculoasă poate fi privită ca turburare, dacă în urma acestei violențe morale, reclamantul s'a supus și a predat lucrul. Poate fi socotită ca turburare și interzicerea folosinței lucrului; nu însă și simpla tăgadă.

Condiția existenței unei turburări sau deposedări este în textul legii și în doctrina română implicit înțeleasă. Se pretinde însă nu numai simpla turburare de fapt, ci și ca silnicia să cuprindă o turburare de drept, făptuitorul voind a exercita asupra lucrului un drept al său (d. ex. de proprietate, de servitute etc.). În caz când făptuitorul nu are această intenție simplă turburarea materială nu poate da naștere la acțiune posesorie, ci numai la o acțiune în daune interese, ori la o acțiune pentru injurie sau ofense (Tocilescu vol. II. pag. 28).

b) Posesiunea anuală: Reclamantul trebuie să facă dovada că înainte de data turburării a posedat neînrerupt și neturburat cel puțin un an, condiție exprimată în practică zilnică prin cuvintele „un an și o zi”. Majoritatea doctrinei maghiare, întemeindu-se pe vechile legi din 1802 și 1807, susține că condițiunea posesiunii anuale nu e necesară și că orice posesiune, oricât de scurtă, este suficientă pentru a servi de bază unei acțiuni posesorii; se adaugă că judecătorii au generalizat în mod greșit condiția posesiunii anuale, care nu trebuie cerută decât într'un singur caz (Raffay, Katona Mor, ș. a.). Totuși practica Curiei maghiare este constantă în sensul contrar și ea este obligatoare pentru instanțele de fond. Doctrina cea mai nouă pretinde și ea această condiție (V. Almási. op. cit. p. 13).

Condiția posesiunii anuale este cerută și în dreptul nostru, cu deosebirea că posesiunea nu trebuie să fie numai neînreruptă și neturburată, ci și continuă, publică și sub nume de proprietar. Mai ales de ultima condiție nu se poate vorbi în dreptul ungar care, ocolind posesiunea în sensul cel mai larg al cuvântului, acordă acțiunea de repunere sumară și precariștilor.

În legătură cu acesta, notăm în dreptul

ungar două importante excepții dela condițiunea posesiunii anuale. Împlinirea posesiunii anuale nu e necesară și o posesiune cât de scurtă poate duce la admiterea acțiunii de repunere sumară, dacă reclamantul își poate justifica posesiunea, adică dacă posesiunea sa are bază legală, sau cu alte vorbe, dacă dovedește legalitatea posesiunii sale (Curia D. 3534/1891, 2264/1893). În ultimă analiză, aceasta ar fi unica excepție dela condiția posesiunii anuale. Pentru claritatea expunerii, distingem însă două excepții, după cum întâlnim „baza legală”, în raporturile reclamantului cu terții sau cu posesorul principal. Astfel:

a) Dacă reclamantul are un just titlu pe baza căruia a posedat mai puțin de un an (d. ex. e cumpărător de bună credință, necunoscător al viciului posesiunii autorului său și e turburat de un terțiu); sau dacă reclamantul e delegat cu deținerea lucrului de o autoritate, cu deosebire de autoritate judecătorească (ex.: curatorul, sechestrul).

b) Dacă între reclamant și părțitul făptuitor există un contract sinalagmatic referitor la lucrul deținut de reclamant (de ex. un arendaș, un chiriaș); dar în acest caz posesiunea nu are bază legală decât dacă reclamantul, detentor precarist, dovedește că a satisfăcut toate obligațiile contractuale (ex. a plătit la timp arenda).

Prin urmare, dreptul ungar acordă acțiune posesorie precariștilor nu numai împotriva terților uzurpatori, dar chiar împotriva celor dela cari ei dețin lucrul, dacă aceștia îi turbură în posesiune.

c) A treia condiție este ca acțiunea de repunere sumară să fie intentată în cursul unui an dela turburare sau deposedare. Dacă posesorul a lăsat să treacă acest termen fără a intenta acțiune sau fără a se pune cu forța în posesiunea lucrului de care a fost deposedat, atunci trebuie să recurgă la acțiunea petitorie. Dacă s'a pus în posesiunea lucrului după ce a trecut anul, și este dat în judecată posesorie de cel ce l-a deposedat cu un an mai înainte, acesta din urmă câștigă procesul; căci dreptul ungar ca și dreptul român de altminteri — nu apără pe deposedat decât timp de un an (Știm că condiția intentării acțiunii posesorii în curs de un an este cerută și în dreptul nostru).

În cazurile de posesiune minieră, termenul în care acțiunea trebuie neapărat intentată este foarte scurt, 15 zile.

Dè când curge termenul de un an? Dl

Dr G. Plopu spune că termenul de un an se socotește din ziua în care reclamantul a luat cunoștință de fapta uzurpatoare („Pand. Rom.” 1924, I, pag. 231). Juriștii unguri Raffay, Almási, ș. a. susțin însă, cum e și logic, că termenul curge dela data când s'a săvârșit fapta. „Este indiferent aci, dacă și când a luat la cunoștință posesorul de fapta uzurpatoare” (Almási, op. cit. p. 13). Dealtfel, așa a decis și Curia (V. deciziile Nr. 6350—18739, 10142—1877, 1251—1890, traduse de dl Dr G. Plopu, loco. cit.).

La ambele termene de un an (condițiile *b*) și *c* joncțiunea este permisă. Astfel, posesiunea sa cu a autorului său și succesorul legatului poate intenta acțiunea în intervalul anului dela deposedare, în numele autorului său încetat din viață.

2. Judecarea acțiunii. Reclamant în acțiunea de repunere sunfară poate fi posesorul principal, contra oricui. Detentorul de asemenea, cu mici excepții. Astfel: detentorul nu poate exercita acțiunea contra celui dela care deține dreptul, decât dacă a satisfăcut obligațiile prevăzute în contractul încheiat cu aceste. Apoi, nu poate intenta acțiune detentorul comunist, detentorul cu procură, sau cel ce a deține lucrul numai pentru moment, în locul acestora trebuie să acționeze posesorul principal. Cum vedem, nici dreptul ungar nu merge atât de departe încât să apere pe orice detentor; el e silit să facă unele abateri.

Jurisprudența admite posesorului comunist să intenteze singur acțiunea de repunere sumară, considerându-l că reprezintă pe coposesorii săi.

Pârît poate fi autorul silniciei sau succesorii săi universali, fie că sunt de bună ori de rea credință. Poate fi pârît și succesorul cu titlu particular, dar numai acel de rea credință, adică cel ce a știut că posesiunea autorului său era viciată. După cum am văzut, dacă succesorul e de bună credință, reclamantul nu-i poate intenta decât acțiune petitorie.

Cu privirea la persoana pârîtului, cităm câteva jurisprudențe. Astfel, s'a decis: Dacă mai multe persoane sunt autorii turburării, acțiunea trebuie intentată împotriva tuturor; altfel trebuie respinsă (Curia 5734/95 și 8347/95 pronunțate în 1896, Septembrie 11 și Noiembrie 25).

Acțiunea de repunere sumară este admisibilă între posesorii indivizi și anume contra acelora cari în chip arbitrar schimbă modul

de folosință. (Curia: 8741 și 9432 din 1876, 1857/1886, 2712/1889).

Dacă autorii turburării sunt organe oficiale, acțiunea nu poate fi admisă decât dacă acele organe au depășit atribuțiile lor, în acest caz acțiunea trebuie intentată contra lor personal. (Curia: 4485/1883, 6022/1893, 5629/1895).

Am văzut mai sus (1, a, b, c) ce trebuie să dovedească reclamantul. Să vedem acum, în ce mod se poate apăra pârîtul. El nu poate invoca argumente întemeiate pe titlul său de proprietate; nici nu poate imputa reclamantului că nu are animus domini, sau că nu are titlu în baza căruia va fi avut drept a poseda. Pârîtul se poate apăra numai în fapt și anume: Poate opune reclamantului că acțiunea nu întrunește cele trei condițiuni necesare. Poate dovedi că reclamantul a intrat în posesie în mod ilicit, fiind de rea credință. Poate susține că reclamantul i-a luat lui, pârîtului, posesiunea cu violență și că el n'a făcut decât a intrat din nou în posesiunea ce i-se cuvine. Cu toată această opunere reclamantul poate reuși în acțiunea sa dacă dovedește că, deși posesiunea sa fusese viciată, el a posedat mai mult de un an; căci, după trecerea acestui termen, pârîtul nu avea dreptul să se repună în posesie cu dela sine putere. Prin urmare, când se opune excepția posesiunii viciate (*exceptio vitiosae possessionis*), condițiunea posesiunii anuale primează și acela care a împlinit-o câștiga procesul, chiar dacă posesiunea sa fusese viciată. Dacă însă una din părți nu are posesiunea anuală, excepția poate fi cu succes valorificată.

Instanța competentă cu judecarea acțiunii de repunere sumară este judecătoria — oricare ar fi valoarea litigului — cu drept de apel la Tribunal adică la fel că în dreptul nostru. Privitor la recurs a se vedea, pentru vechiul Regat, textul legii Judecătoriilor (art. 31, al ultim), iar pentru Transilvania: art. 525 pr. civ., precum și regulile de competență privilegiate la recurs din nouile legi: de organizare judecătorească (art. 2) de accelerare judecăților (art. 38).

O dispoziție excelentă din procedura civilă ungară este aceea care declară executorie provizoriu sentința primei instanțe, în ce privește repunerea în posesie sau încetarea turburării (art. 581); chiar în caz de amânarea procesului, judecătoria poate lua în această privință dispoziții provizorii, imediat executabile. Aceste reguli care se imbină, în mod

fericit cu caracterul sumar al acțiunii posesorii, ar trebui introduse și la noi.

Chestiunea dacă posesorul se poate cumula cu petitoriul este, în procedura ungară, lăsată la discreția reclamantului, care se poate opune la judecarea petitoriului dacă vede că aceasta ar provoca amânarea cauzei. La cererea reclamantului, judecătoria trebuie să pronunțe o sentință „parțială” care să rezolve numai acțiunea posesorie. Aceleași dispoziții se aplică și în caz când reclamantul a cerut ca accesoriu repararea daunelor provocate de acul samavolnic al pârîului.

Chestiunea cumulului este reglementată de legea judecătoriilor din vechiul Regat în sensul, că, ori de câte ori petitoriul nu depășește competența judecătoriei, cumulul este permis, judecătoria pronunțând o sentință unică; în caz contrar se judecă numai acțiunea posesorie, petitoriul neputând ține în loc posesoriul art. 32 l. j. oc.). Sistemul admis și în procedura geneveză (V. Em. Dan, cod. jud. oc.), dacă are calitatea de a împulina procesele, are păcatul că întârzie judecata posesoriului, împotriva voinței reclamantului turburat sau deposedat. Procedura ungară permite cumularea petitoriului, oricât de mare ar fi fondul litigiului, pentru că ea admite în general, sistemul prorogării de competență (chiar a competenței rationae materiae) dacă pârîtul se învoește la aceasta (art. 45).

3. Efecte. Reclamantul, care reușește în acțiunea sa, trebuie mainainte de toate reînlegrat în situația de fapt anterioară turburării sau deposedării. Principiul „spoliatus ante omnia restituendus” stă la baza acestei acțiuni sumare. Evident că repunerea nu va avea decât un efect provizoriu până la rezolvarea definitivă a procesului petitoriu, care va putea modifica în totul sau în parte efectele sentinței pronunțate în posesoriu.

G. P. Docan
judecător.

(Va urma.)

Situația caselor orfanale cumulative și asanarea ei

La compunerea bilanșurilor caselor orfanale de pe anii din urmă, mi-a bătut la ochi excedentul (fondul de rezervă) așa de mic față de excedentul anului 1918, și cred că acesta va fi cazul aproape la toate sedriile.

Cercetând cauza, am găsit, că în bilanșul de pe

1918 erau luate ca acoperire sigură nu numai obligațiile împrumutului de război ungar, ci și cupoanele scadente, în o sumă considerabilă, cari însă nu s'au mai încasat. De aici au urmat alte pagube pentru casa orfanală. Secretariatul general, rezortul internelor din Cluj, nu numai că a aprobat acest bilanș nereal, ci a ordonat o cotă de 11,126 Lei pentru fondul copiilor părăsiți din venitul — care nu există.

Pentru încunjurarea astorfel de încurcături și pagube, nu numai cupoanele, ci și obligațiile de împrumut ungar, neavând azi nici o valoare, ar trebui substrase din excedent și a conla cu deficitul real.

Ștergerea acestui deficit azi se poate face ușor, în câțiva ani. Și băncile cele mai solide dau până la 12 la sută după depuneri. Minorilor li s'ar da după pretențiunile lor 6—8 la sută dobândă, restul de 6 sau 4 la sută, care la un milion depuneri fac 60—40,000 Lei anual, s'ar folosi la ștergerea deficitului cauzat de împrumutul de război ungar.

Cu noua delimitare a județelor, banii minorilor din comunele trecute la alte județe vor trebui predați sedriilor respective. Dar casele orfanale cumulative n'au acopiri reale pentru aceste pretențiuni, căci o parte o formează împrumuturile de război ungare. Pretenziunile, cred, că vor trebui plătite o parte în bani gata și o parte în obligații ungare, în proporția, în care stau pretențiunile sigure (bani, depuneri, etc.) ale caselor orfanale cumulative față de pretențiunile nesigure (obligații de război ungare).

I. Corbul
asesor

REZUMATE DE JURISPRUDENȚE

(Judecătorii, Tribunale, Curși de Apel din Ardeal)

Tribunale

Excepție dilatorie Art. 180 pct. 4 din pr. civ. comb. cu art. 785 și pr. civilă. Convențiunea asupra judecătoriei arbitrale își pierde efectul dacă nu se ajunge la majoritatea cerută pentru darea sentinței, iar dacă judecătoria arbitrală constă din doi membri în unanimitate, în acest caz conform art. 781 alin. ultim din pr. civ. judecătoria arbitrală este datoare a înștiința părțile.

Judecătoria arbitrală pierzându-și competența în afacerea pentru care a fost convocată, urmează că acea afacere rămâne de competența judecătoriei ordinare (N. C. 1690—923 Trib. Tg-Mureș. Preș. Gr. Aronescu).

• • •

Excepție dilatorie. Art. 180 pct. 3 pr. civ. Creanțele de desdăunare, deși induse în registrele comerciale, neavând nici o forță proclantă, nu pot servi la atribuirea competenței prevăzute de art. 32 pr. civ. m. (n. c. 8482—924. Trib. Timișoara. Preș. Forchescu).

Notă. Principiul călăuzitor menșinut la confecționarea art. 32 pr. civ. maghiară a fost consacrat de edictul XVII, civil al Curții maghiare referitor la interpretarea § 35 al lezei LIV—

1868. Într'adevăr registrele comerciale desigur ținute în regulă au forță probantă numai în ce privește creanțele certe reale. Desdăunarea fiind rezultatul unei calculațiuni subiective nu se pot induce în registre sau în cazul că s'au indus n'ar putea constitui un început de dovadă care în conformitate cu alin. I. al art. 31 din legea XXXVII—1875 (codul de comerț) întregite cu jurământ sau alte mijloace probatorii să poată fi socotite ca completă probă judiciară.

Bazați pe aceste considerațiuni socotim că soluțiunea Tribunalului Timișoara este perfect juridică (Curent juridic 7—8—1925).
J. A. Russo, avocat Timișoara.

•••

Dreptul de uzufruct vidual încetează odată cu moartea uzufructuarei. Contractul de locațiune consimțit de către uzufructuara după moartea acesteia nu este opozabil nudului proprietar. În fapt: Reclamanta intenționează proces în baza art. 34 din noua lege a chiriilor, pentru validarea raportului de locațiune și după data de 6 Mai 1925, deoarece contractul consimțit de către mama părâtei, în favoarea căreia era înfabulat dreptul de uzufruct vidual n'a fost recunoscut de către părâtă, după decesul mamei sale.

În drept: Uzufructul este un drept personal și netrasmisibil, el se slinge odată cu moartea îndrifuțului, așa că contractul de locațiune din chestiune va avea valabilitate numai atât timp cât durează și dreptul; *Nemo plus juris ad alium transfere potest quam ipse habet* (Trib. Timișoara. Preș. Nauer C. Jur. 7—8—1925).

Notă. Soluțiunea deși perfect juridică ar părea curioasă la prima vedere juriștilor familiarizați cu principiile codului Napoleon. Locațiunea fiind un act de administrație, potrivit legislațiunii franceze și române, contractul consimțit în astfel de condițiuni este opozabil proprietarului care și redobândește dreptul său de folosință, dacă efectele contractului nu depășesc termenele (de nouă ani) din art. 595 și 1429 cod. civ. francez (sau cinci ani) art. 534, 1268 cod. civ. român, cu condițiunea ca prețul închirierii să nu fi fost derizoriu. Dreptul consuetudinal maghiar (Magánjog) pare însă a fi rămas fidel principiului de drept roman: *Resolutio jure dantis solvit jus accipientis*.

Dar soluțiunea speței de mai sus este în perfectă armonie cu normele în vigoare pe teritoriul Ardealului, Banatului și părților ungarene. Într'adevăr dreptul de proprietate al unui imobil fiind transmis unei alte persoane, în caz că contractul de închiriere n'ar fi fost înfabulat în sarcina imobilului, noul proprietar este în drept a denunța locațiunea (Kolozsvári Magánjog pag. 222) în afară de cazul când transferul a avut loc, prin succesiune mortis causa (Deciziunea plenului Curiei maghiare Nr. 3—1882). Această normă înrădăcinată și cunoscută sub dictonul germanic „Kauf bricht Miete” este extinsă prin interpretare și în materia donațiunilor. N'ar fi fost oare o enormitate juridică ca fală cu dreptul de proprietate, real și transmisiibil, care conține în sine și pe cel de uzufruct să se consacre dreptului de uzufruct o desmembrare a proprietății, o mai mare țărăie?

J. A. R.

•••

Condițiunile cerute de lege pentru ordonarea Curatelei. Art. 28. pct. b) și c) al legii XX din 1877 Art. 4 al legii VI din 1885. Legea XX din 1877, în art. 28 pct. b., se ocupă numai de imbecilii (bolnavi mintali) cari din această cauză sunt incapabili a-și administra averea, fără a viza pe cei slabi și nepuțincoși trupește din cauza bătrâneței sau a invalidității.

În consecință singură vârsta înaintată sau debilitatea nu pot forma motive de ordonarea punerii sub curatelă, câtă vreme se constată că persoana contra căreia s'a cerut o astfel de măsură posedă în mod integral uzul facultăților sale mintale și complectă luciditate de spirit. (N. C. 415—925 Trib. Mercurea-Ciuc. Preș. Ștefănescu C. Jur. 7—8—925).

Excepții dilatorii ridicate în baza art. 180 pct. 1, 2 și 3 pr. civilă. În baza jurnalului Consiliului de ministri No. 1799 publicat în Monitorul Oficial No. 10 din 15 Ianuarie 1925, și potrivit convențiunii din 31 Oct. 1924, încheiate de o parte între Ministrul de Finanțe, ca reprezentant al guvernului român și Guvernatorul Băncii Naționale a României de altă parte, sucursala Băncii Naționale a României din Tg.-Mureș, ca succesoarea a filialei Băncii Austro-Ungare din localitate este îndreptățită a cere la instanțele ordinare și nu la tribunalul arbitral mixt, restituirea sumelor împrumutate contra gaj, servind drept gaj-fie chiar și împrumuturile de rășboi ale petiționarilor din teritoriile eliberate devenite azi Românie ca ale celor din Tg.-Mureș. (N. C. 1178—925 Trib. Tg.-Mureș. Pres. Aronescu C. Juridic 7—8—925).

•••

Declarație fără efect juridic. Art. 939 C. C. A. Intabulare nevalabilă. Nu e valabilă intabularea făcută în cartea funduară, din eroare, pe numele unei persoane, care nu e proprietar.

E nulă declarațiunea de liberarea unui teren, făcându-l de proprietar înaintea judecătorului de ocol și notată pe plan, dacă acea declarațiune a fost făcută din eroare asupra dreptului său. (N. C. 1045—924 Trib. Sighișoara. Preș. Predescu C. Jur. 78'925).

•••

Art. 232 p. 1. c. p. Art. 2 l. XLI—914 c. p. I. Faptul unui bărbat de a săruta și a strânge în brațe pe o persoană de sex femeiesc (în speță domnișoară) deși se găsesc numai amândoi în casă, — în lipsa soției bărbatului — nu constituie tentativa sau crima de viol prev. de art. 232 p. 1 c. p. dacă nu s'au întreprins violențe sau amenințări pentru coabitare.

II. Faptul petrecut în împrejurările descrise mai sus, nu constituie nici delictul de insultă (valămare de onoare) prev. de art. 2 (legea XLI) 1914 pentru apărarea onoarei, lipsind intențiunea de a atinge onoarea sau de a aduce vre-o jignire, persoanei de sex femeiesc, — dat fiind, că faptul s'a petrecut fără martori și la un moment când prezența ei, în casa acuzatului părea suspectă. (N. P. 892—924. Trib. Sighișoara Pres. Dumitrescu. C. Jur. 78—1925).

•••

Speculă. Proces verbal ce face dovada până la înscrierea în fals. Dacă administrarea dovezilor falsului proces verbal se poate face în instanță. În fapt: Polițaiul orașului Dej încheie un proces verbal prin care constată că moara a contravenit legii speculei. Judecătoria de Ocol pronunță sentință condamnatoare. În instanța de apel contravenientul cere anularea procesului verbal încheiat de polițai pe motivul că nu personal ar fi făcut constatarea, ci aceasta ar fi fost făcută de un comisar. Tribunalul admite dovedirea acestui fapt, chemând ca martor în instanță pe polițaiul care a dresat procesul verbal.

În drept: Conform legii speculei nu poate servi de bază condamnării decât actele dresate de polițai-personal sau de directorul poliției la fața locului. Când se constată că în adevăr agentul care era în drept să constate contravențiunea a trecut în procesul verbal mențiuni false, odată dovedit aceasta nu este nevoie de a se mai suspenda procesul pentru a se deschide procedura falsului, deoarece prin dovezile administrate falsul e dovedit chiar în instanță.

Altfel ar fi să se prelungească acuzatului o situație defavorabilă. (*Trib. Dej. Sentința No. 862/924. Președintele dr. Bodea.*)

DI. judecător Paul G. Ștefănescu a făcut opinie separată în sensul că potrivit procedurii falsului prevăzută de procedura penală rom. (art. 463) și la care se referă legea speculei instanța nu putea să admită că chiar la desbatere să se dovedească falsul. Potrivit acestei proceduri Tribunalului nu avea căderea de a administra el dovezile, ci luând act de înscrierea contravenientului în fals, trebuie să suspende judecarea cauzei până la judecarea falsului.

N. R. Opinia separată este cea juridică. Atunci când o lege declară că un proces verbal face dovadă până la înscrierea în fals, instanța de judecată nu poate admite nici o probă, care ar tinde să dovedească ceva contrar constatărilor agentului care a instrumentat. Răsturnarea unui astfel de proces verbal nu se poate face decât prin înscrierea în fals, procedura organizată de Art. 463 și urm. din pr. p. rom. Până la rezolvarea chestiunii falsului procesul principal se suspendă.

***

Daune. Acuzat achitat în penal în baza art. 76. Dacă i se mai pot cere daune civile. Art. 1308 c. c. a. În fapt. X. Dați în judecată penală pentru loviri este achitat pe baza art. 76 din c. p. pe motivul că a fost atât de iritat în momentul comiterii faptului, rațiunea a fost atât de tulburată încât nu a mai fost în stare să dispună de voința sa. Vătămatură, după achitare cere pe cale civilă daune. X se apără cu dispozițiunea prevăzută de art. 1308 c. c. a.

În fapt: Potrivit art. 1308 c. c. a. de excepțiunea scutirii de desdăunare profită numai smintii, idioșii, sau copii provocați. Iritația însă neconstituind o stare permanentă de smintire sau idioșie nu poate fi o cauză de scutire de la obligațiunea de desdăunare, întrucât beneficiul de desdăunare în favoarea smintiișilor, idioșilor, sau copiilor provocați de cel vătămatură, presupune neapărat o stare permanentă asemănătoare smintirii sau idioșiei care stare fiind permanentă este cunoscută sau face posibil să fie cunoscută de cei cari vin în contact cu un astfel de individ și această iresponsabilitate e edictată pentru culpa presupusă din partea celui care vine în contact cu o astfel de persoană și poate să i dea prilejul să comită faptul dăunător.

Aceasta nu există în cazul de simplă iritație. În consecință un individ care a comis o faptă dăunătoare fiind într-o astfel de situație, va răspunde de daunele cauzate. (*Trib. Sibiu Sentința Nr. 1070/924 Președinte și redactor al sentinței dl. V. F. Petrescu judecător.*)

***

Erede absent. Curator delegat de Sedria orfanală. Dacă asemenea curator poate reprezenta în mod valabil pe absent. Numai curatorul absent numit în cursul desbaterii succesiunii are capacitatea de a reprezenta pe eredele absente în procesul de moștenire, la care părțile interesate au fost îndrumate conf. art. 84 și urm. din Legea XVI/1894.

Curatorul delegat de Sedria Orfanală conf. art. 32 din legea XX/1877 după închiderea desbaterii moștenirii, în cazul prevăzut de art. 28 pt. d), adică pentru cei absenți de cel puțin un an, cu locuința necunoscută, nu are capacitatea de a face decât actele de administrare enumerate în art. 98 și urm. din legea XX/1877. (*Tribunalul Timișoara. Sentința No. 2584/925. Președinte și redactor dl. V. C. Mircă, judecător.*)

***

Testament privilegiat. Condiții de valabilitate. Potrivit disp. art. 29 din legea XVI/1876 toți membrii forței armate, fără deosebire că sunt sau nu pe câmpul de luptă și fără deosebire că fac serviciul pentru oștire ca oștași sau ofițeri — au dreptul de a face testament privilegiat cu începere din momentul încetării mobilizării. Deci un ofițer cu aprovizionarea, deși nu este ostaș combatant are dreptul de a face cu astfel de testament.

După disp. art. 30 din legea XVI/1876 un testament privilegiat făcut în acest sens trebuie să fie atât scris și subscris de către testator, făcând a mai fi nevoie de martori, iar după disp. art. și din susmenționata lege trebuie să nu fi trecut 3 luni dela încetarea stării excepționale care a servit de bază la facerea testamentului. Faptul că în momentul facerii testamentului privilegiat testatorul e în așa situație încât ar putea să testeze după formele ordinare, nu are importanță, deoarece pentru persoanele cari aparțin trupelor mobilizate privilegiul durează până la demobilizare și cei în drept nu pot fi obligați de a testa după formele ordinare. În același sens G. Plopu, Parți alese din dreptul privat maghiar, pag. 864: (*Trib. Timișoara. Sentința Nr. 6996 923 din 2 Iulie 1925. Președinte N. Ionașcu, judecător.*)

***

Chirii. Dacă prelungirea contractelor se întinde și asupra imobilelor situate în comunele rurale. Din combinația art. 1 și 2 din legea chiriilor, care prevede prelungirea contractelor de locațiune până la 6 Mai 1927, fără a se face vre-o distincțiune, rezultă că prelungirea legală se aplică nu numai imobilelor situate în com. urbane ci și celor din comunele rurale. Dealtfel aceasta rezultă și din art. 19, care acordă beneficiul prelungirii tuturilor funcționarilor publici, cari nu pot fi evacuați — indiferent de locul așezării (rurală sau urbană) specificându-se prin art. 38 că în comunele rurale cererile pentru fixarea chirii se vor adresa judecătorului de ocol.

Art. 44 care prevede că chiriașii din comunele rurale cari până la legea din 6 Aprilie 1924 au beneficiat de o prelungire a contractelor vor avea un termen de 6 luni de la 6 Mai 1924 pentru evacuare în caz de neînțelegere cu proprietarul — se referă numai la prăvălie și case de comerț. Deci acest articol nu se poate aplica față de un funcționar public, care în conf. cu art. 1 și 19 beneficiază de prelungirea legală a contractelor de locațiune, chiar dacă locuiește într-o comună rurală. (*Sentințe No. 3715/924 a judecătoriei Radna. Judecător dl. Fogarassy.*)

Făcându-se apel la Trib. Arad în contra acestei sentințe, acest Tribunal a reformat sentința judecătoriei de ocol Radna. Motive: Legea privitoare la regimul excepțional al raportului dintre proprietari și chiriași a fost determinată de scumpia mereu crescândă și a neputinței de a se găsi locuințe în primul rând la orașe. Ca măsură însă a prevederilor legiuitorului că situația această excepțională ar fi început să se apropie de o stare mai normală, prin ultima lege din 1924 le a restrâns nu numai limitând persoanele fizice și juridice cari până la 6 Mai 1927 se mai pot bucura de prelungirea forțată a contractelor de închiriere. În aceasta tendință, întrucât în comunele rurale problema gășirii unei locuințe nu poate fi atât de anevoioasă, a dispus prin art. 44 al. ultim că chiriași din com. rurale care până la legea de față au beneficiat de prelungirea contractelor vor

avea un termen de 6 luni, începând dela 9 Mai 1924, pentru evacuare în caz de neînțelegere cu proprietarul.

Prin acest text nu se face nici o distincțiune asupra persoanei chiriașului — și deci fiind de ordin general este a se aplica și funcționarilor publici cari ar deține o locuință situată într-o comună rurală — deaceia aceștia nu se mai bucură de beneficiul prelungirii.

Art. 1 și 19 invocat în teza contrară nu se aplică imobilelor rurale și este subordonat art. 44 (Tribunalul Arad. Sentința Nr. 1818—925, dată sub președenția dlui C. Simionescu, prim-președinte).

Act scris. Dovada contrară e admisibilă când actul e simulat. Art. 887 C. c. a. și art. 914—916 C. c. A. Atunci când între părți s'a redactat act scris în conformitate cu disp. Art. 887 din C. c. a. nu se poate face dovada contrară conținutului actului scris, sau a unor condițiuni ce nu ar fi cuprinse în act.

Dispozițiunile acestui text nu pot avea aplicația în cazul când una din părțile contractante susține și voește să dovedească că contractul, adică învoiala scrisă, s'a făcut numai pentru aparență, sau că contractele redactate în scris nu corespund intențiunilor părților, fiind contract simulat. În asemenea cazuri probațiunea este admisă, ceia ce reiese chiar din dispozițiunile art. 914—916 din Cod. civ. austr. (Curtea de Apel din Cluj. Sentința No. 414 524 din 15 Ianuarie 1925. Președinte dl. Gustav Henpt. Raportor dl. dr. Kerner.)

Reziliere contractului, materie civilă și comercială. Art. 919 C. c. a. și 351, 352 c. com. Potrivit disp. art. 919 din 919 C. c. a. partea contractantă în cazul când cealaltă parte nu-și îndeplinește obligațiunea nu are dreptul de a cere rezilierea contractului, ci numai exacta lui îndeplinire. Atunci când în loc de a cere îndeplinirea contractului o parte abstea de la contract declarându-l reziliat prin aceasta cauzează ea însăși daune celeilalte părți (Curtea de Appel Cluj 1899 C. 83) prin urmare ea trebuie să suporte consecințele acestui act.

Însă atunci când părțile sunt economi de vite, ele trebuiesc considerate de comercianți în sensul art. 258 pt. 1 și deci la vânzările de vite între ei sunt a se aplica dispozițiunile codului comercial.

Conform jurisprudenței stabile dezvoltate în baza art. 352, 351 din cod com. vânzarea mărfurilor din partea vânzătorului în caz de nepreluare din partea cumpărătorului, fără licitație publică cu un preț sub prețul de piață n'au efect de drept și este a se considera ca o abținere de la contract (Curia 602—921). (Sentința No. 1761/921 din 22 Iunie 1925. Trib. Sibiu. Președinte dl. dr. Müller.)

Curți de Apel

Apel. — Excepții dilatorii. Quantumul cheltuelilor de judecată acordate de prima instanță. Art. 513, 515, 508 și 425 pr. civ. Apelul făcut contra sentinței primei instanțe în privința excepțiilor dilatorii, precum și asupra cantității cheltuelilor de judecată, — se rezolvă potrivit art. 513 din pr. civ. — fără dezbateri orală.

Odata stabilit că prin decizia judecătorească de arbitru, nu s'a ajuns la unanimitate pentru aducerea hotărârii și darea sentinței, judecătoria arbitrală își perde efectul.

La acordarea cheltuelilor de judecată, trebuie să se țină seamă atât de valoarea obiectului procesului, de cheltuelile necesare pentru valorificarea cu folos a dreptului, sau pentru apărare, precum și de onorariul avocatului (N. C. I 430—913 Curtea de Apel Tg-Mureș. Prș. Bersan c. jur. 7—8/925).

Opoziție. Lipsa pârântului de la termenul fixat pentru judecarea opoziției. Art. 464 al. II pr. civ. Dacă la înfățișarea fixată în urma opoziției pârântul termenul înfățișării, la cererea reclamantului opoziția trebuie a fi respinsă cu rezoluțiune menținându-se sentința anterioară.

Nu se acordă cheltueli, pentru observațiunile înaintate de reclamant în recursul făcut de pârânt contra sentinței pentru respingerea opoziției, din cauza, omiterii înfățișării, pentru că, pe de o parte aceste observațiuni nu sunt necesare, iar pe de altă parte nu sunt cerute de lege. (N. C. I 525/925 Curtea de Apel Tg-Mureș. Prș. Bersan C. Jnr. 7—8/925).

Arbitru. Numirea din oficiu a arbitruului în locul părții care nu și-a desemnat arbitruul ei, nici în urma somațiunii legale ce i s'a adresat prin notar public. Întru cât pârântul deși somat nu a dat urmare în termen de 15 zile de la primirea somațiunii de ași desemna arbitru său, reclamantul a fost îndreptățit potrivit art. 722 pr. civ. de a cere tribunalului ca în locul pârâtei somate să denumească un arbitru și întru cât tribunalul a dat urmare cererii făcute, Curtea a trebuit să constate legitimitatea încheerii tribunalului și deci a trebuit să o confirme.

Nu este suficient ca reclamantul numai să sormeze partea adversă, pentru desemnarea arbitruului său, trebuie ca aceasta din urmă, în fapt să și primească somația, de la care dată curg cele 15 zile acordate pentru ași denumi arbitru său.

Dacă pârântul primește încheierea Curții, prin care i s'a admis recursul contra încheerii tribunalului și care îi desemnase din oficiu un arbitru pe motivul că nu primise în fapt acea somațiune, și încheierea o primește posterior primirii în realitate a somațiunii; pârântul e dator, indiferent de data comunicării încheerii prin care i s'a admis recursul prim, de la data somațiunii ce a primit în urmă de fapt, în sensul art. 771 pr. civ. care conține dispozițiune de ordin publică, ca în 15 zile să-și denumească arbitru sau nefăcând aceasta decede din dreptul ce însăși legea îl acordă (N. C. I 334 925 C. Apel Tg-Mureș. Prș. Bersan C. jur. 7—8 925).

Gaj. Vin constituit gaj. Vinderea lui fără anunțarea creditorului și constituirea unui alt gaj. Prejudiciu cauzat creditorului. Art. 458, 1294 și 1295 c. civ. austr. Pârâta căreia i s'a constituit prin contract, de către reclamant vinul său ca gaj, care rămân în grija și administrația reclamantului, nu este îndreptățită a dispune asupra lui, fără autorizarea reclamantului.

Chiar admînd că reclamantul era debitat la pârâta cu o sumă oarecare și în urmă iminentului crah de vin (enormă cădere o prețurilor vinului) situația lui ar fi critică, totuși ea nu e îndreptățită să dispună asupra vinului, ci întrucât își vedea speranța periclitată, era în drept să pretindă reclamantului conf. art. 458 C. C. A. constituirea unui alt gaj (Dec. N. C. 193/919 C. Apel Tg-Mureș, Pres. Bersan).

Recurs contra deciziilor Camerei de Acuzare a Trib. Cine le judecă după modificarea procedurii penale. Camera de Punere sub Acuzare, care funcționează pe lângă Curtea de Apel nu este competentă de a judeca recursul declarat contra Deciziei Camerei de Acuzare, care funcționa pe lângă Tribunal în baza procedurii penale maghiare, atunci când aceasta a statuat ca instanță de apel contra Deciziei judecătorului de instrucție, prin care a respins cererea acuzatorului subsidiar de a ordona instrucția.

Potrivit disp. art. 269 și urm. din pr. p. magh. asupra unor astfel de recursuri are a se pronunța Curtea de Apel și nu Camera de Punere sub Acuzare. (Cam. de Punere sub Acuzare a Curții de Apel Cluj.)

Apel tardiv. Verificarea excepțiunii în fața instanței de apel. Dacă ea poate fi ridicată direct înaintea instanței de recurs. Conform art. 500 și 223 din Pr. civ. în cazul când instanța de apel a primit apelul deși era înaintat tardiv, fără ca partea să fi ridicat tardivitatea lui în fața instanței de apel, contra acestei neregularități de procedură nu mai poate protesta înaintea instanței de reviziune. (Curtea de Apel din Timișonra. Sentința No. 837-925. Președinte Dr. Adolf Balacz.)

Nota. Punctul de vedere al Curții de Apel este evident eronat declarând că tardivitatea apelului este o neregularitate a cărei luare în considerare depinde de la obiecțiunea părților. Acestei păreri i se opune art. 486 și 490 pr. civ. conform cărora menținerea termenului de apel este controlat din oficiu; deci părțile nu pot renunța la aplicarea acestor articole. Prin urmare în sensul al 2 din art. 223 proc. civ. este total indiferent dacă părțile au obiectat sau nu această neregularitate.

Dr. M. K.

Art. 375 din c. c. a. și a art. 93 din Pr. civ. Acela care este părât ca posesorul vre unui lucru, pe care îl deține în numele unei terțe persoane, sau care exercită vre un drept personal în numele unei terțe persoane, poate refuza intrarea în fondul procesului, dacă numește pe acea terță persoană ca antecesoră și cere citarea lui pentru a da declarațiune.

Pe baza principului stabilit în disp. art 375 c. c. a. și 93 din pr. civ. prin arătarea antecesorului sau se poate apăra numai acela care își exercitează puterea de fapt asupra obiectului din litigiu, în numele și în favoarea unei alte persoane, sau în baza unui raport juridic întemeiat pe autorizația oficioasă (ex: tutorul, curatorul de sechestrul etc.) sau pe împrejurări în urma cărora detentorul lucrului este obligat în baza legii să se acomodeze îndrumărilor acestei persoane (ex: Servitorul față de stăpân, copilul față de capul familiei, comisii pentru negoț și băeți de prăvălie față de patron etc.)

Aceste persoane nu sunt a se considera ca „posesori“ fiind numai detentori, cari nu mai au interes să se apere în proces, exercitându-și puterea faptică asupra lucrului în numele și pe seama unei terțe persoane.

Deci atunci când se constată în fapt că cel ce deține un imobil este un fiu care e însurat și are gospodărie independentă nemai fiind sub puterea părintească, el nu se poate apăra indicând cel în numele căruia ar deține, ci este un detentor sau posesor în sensul c. c. a. (Sentința No. 1560/12'923 din 5 Decembrie 1924 a Curții de apel din Cluj. Președinte dl. Victor Pop; raportor dl. Dr. Kerner, consilier.)

Acțiunea pauliană, condițiuni. Condițiunile necesare pentru a se putea ataca un act juridic încheiat de debitor cu o terță persoană, atunci când actul este prejudiciabil creditorilor sunt: Creditorul să aibă o creanță exigibilă, bazată pe o hotărâre definitivă și executabilă. 2. Creditorul trebuie să dovedească, că în lipsa averii debitorului părât el nu este în posibilitate să se îndestulească din averea lui și 3. transferarea averii debitorului asupra terței persoane să se fi făcut cu rea credință. Această rea credință, pentru a produce anularea actului trebuie să fie existență nu numai în ceea ce privește debitorul, ci și terța persoană achiziitoare. (Sentința No. 2579-923 din 9 Ianuarie 1925 a Curții de Apel Cluj. Președinte Hustav Haupt, raportor dr. Kerner.)

Testament scris. Dovada îndeplinirii condițiilor formale, Cine trebuie să facă proba că condițiunile formale nu au fost respectate.

Este principiu de drept consacrat de doctrină și jurisprudență că observarea condițiilor formale ale unui testament privat în scris nu se pot dovedi decât prin documentul care cuprinde ultima voință a testatorului.

Fără de un testament în scris care întrunește și arată toate condițiile prevăzute de lege pentru valabilitatea lui, cel care are interes să dovedească că un testament este nul, trebuie să și dovedească lipsa condițiilor necesare pentru validitatea lui.

Conform practicii judecătorești un testament privat scris nu poate fi declarat nul pe motivul că nu toți martorii testamentari au dovedit că respectarea condițiilor formale ale testamentului au fost pastrate — deoarece prin aceasta nu s'a combătut conținutul testamentului, din care reiese tocmai observarea formalităților prevăzute de lege. Prin urmare nu se poate pune bază pe declarațiunea unui martor testamentar, care față de declarația sa pe testament și subscrisă de el, adeverind astfel respectarea formelor — în fața instanței spune că el nu-și mai aduce aminte de cele întâmplate. (Curtea de Apel Cluj. Sentința No. 1634/925. Președinte d-l Victor Pop. Consilier raportor d-l dr. Kerner.)

Clausa prohibiției de a nu construi o moară pe un teren; dacă e imorală; poate fi intabulată?

Convențiunea pe care cineva o stipulează într'un contract de vindere-cumpărare în sensul că se oprește cumpărătorilor dreptul de a construi o moară pe terenul cumpărat nu este imorală — deoarece scopul unei astfel de stipulațiuni a fost numai teama pe care o avea vânzătorul de o eventuală concurență pe care cumpărătorii ar fi putut-o face prin construirea unei mori similare și în vecinătate.

O astfel de obligațiune deși licită, constituie totuși o obligațiune personală care nu poate fi intabulată și care deci nu se poate transforma din drept personal în drept real, ci sancțiunea calcării obligațiunii luate este numai cererea de despăgubire în caz când vânzătorului i s'ar fi cauzat vreun prejudiciu. Pentru astfel de stipulațiuni regulamentul cărții funduare nu prevede asigurarea lor prin intabulare; o înscriere ar fi stipulat o clausă penală sau contravaloarea pagubelor ce ar fi suferit vânzătorul și în care caz obligațiunea personală de despăgubire ar fi devenit prin ipotecă, o obligațiune reală.

Prin nestipularea clauzei penale sau a unei sume reale, intabularea nepuțându-se face, stipulațiunea con-

tractuală de prohibiție nu obligă nici pe achizitori și deci nu are nici o importanță dacă subachizitori sunt sau nu de reacredință. (*Sentința No. 441/925 a Curței de Apel din Cluj dată sub prezidenția d-lui Dr. I. Papp, consilier raportor d-l G. Popescu Minea.*)

Convențiunea ilicită înțelegerea reciproca de a divorsa în schimbul unei sume de bani. Convențiunea prin care un soț stipulează în favorul celuilalt o sumă de bani pentru a nu se opune la acțiunea de divors ce va intenta, este o convențiune ilicită și deci ab origine nevalabilă (art. 876 c. c. a.). O pretențiune bănească bazată pe o astfel de convențiune nu poate fi validată pe cale judecătorească. Chiar când convențiunea este cuprinsă într'un act notarial public și sub o formă deghizată, din moment ce instanța constată adevăratul înțeles al părților — trebuie să respingă cererea de execuție de excontențare pentru validarea creanței ce izvorăște din acea convenție. (*Curtea de Apel din Cluj. Decizia No. 3639/924. Președinte d-l Victor Pop. Raportor d-l dr. Kerner.*)

Inalta Curte de Casație — Complectul Ardeal

Cerere de revizuire asupra competenței dată de instanța de Apel art. 522, 33, 35, 39 pr. civ. Sentința sau partea sentinței privitoare la stabilirea competenței, dată de instanța de Apel, nu mai atunci poate fi atacată cu cerere de revizuire, dacă este vorba de o competență exclusivă prevăzută de lege (art. 33, 35, 39 pr. civ.) almintreli uimează a fi respinsă ca inadmisibilă. (Cas. III. Nr. 686.524.)

Un act simulat, este lovit de nulitatea inițială, deoarece el nu conține voința adevărată a părților.

Un act juridic căruia îi lipsește unul din elementele constitutive ale actului „voința” este nevalabil conf. dreptului material (Art. 869 și 976 C. C. A.)

C o n s i d e r e n t e

Intimata se plânge că tribunalul a stabilit starea de fapt cu violarea normelor de procedură și a aplicat greșit normele de drept material cuprinse în condițiile contractului de vindere — cumpărare dela 8 August 1910.

Reclamantul a replicat cu argumente pentru menținerea sentinței atacate și pentru respingerea cererei de revizuire.

Tribunalul a stabilit cu respectarea normelor de procedură și cu corecta aplicare a normelor de drept material următoarea stare faptică:

Reclamantul a încheiat cu intimata — atunci soția sa în 8 August 1910 un contract de vânzare cumpărare în sensul că vinde intimatei imobilele litigioase; tot atunci și în vădit nex causal — contract cu reclamantul și intimatul au făcut și un testament reciproc în care intimata a înstituit ca erezi ai săi, pentru imobilele pe care la-a cumpărat de la reclamant pe acei trei copii al reclamantului din prima căsătorie a acelei care copii se aflau la ei, adică la intimată și reclamant.

Ambele documente — contractul și testamentul — s'au redactat ca acte notariale de cătră notarul public Dr. S. Pașca căruia reclamantul și intimata i-a mărturisit categoric că scopul lor este ca prin cele două documente să excludă dela moștenire și dela porțiunea lor legitimă pe ceilalți trei copii ai reclamantului,

care copii se aflau la prima soție a reclamantului cu numele Hermina Beslar.

Notarul public a avertizat pe reclamant și pe intimata fiind de față și Josef Theil că copii legitimi nu pot fi excluși de la porțiunea lor legitimă decât pe motive legale, dar ei au rămas pe lângă scopul lor și au cerut redactarea documentelor ceiaze dânsul și făcut.

În 21 Aprilie 1915 intimata și-a revocat dispozițiunile testamentare, rămânând astfel proprietara liberă de ori-ce angajament al imobilelor litigioase pentru-că dreptul de proprietate al ei s'a întabulat deja în 1910, pe când dreptul de post creditoare a celor trei copii favorizați în testamentul reciproc a rămas totuși neîntabulat în cărțile fonciare.

Tribunalul corect a constatat și enunțat că procederea intimății a fost de rea credință și că conform paragrafulor 869 și 916 c. c. a., contractul de la 8 August e nul, de-oare-ce acela nu conține voința adevărată a părților, care prin acela au intenționat excluderea a celor trei copii și de la porțiunea legitimă, iar nu vânzare-cumpărare, deci este după dreptul material nevalid.

Penru aceste motive, etc.

Respinge cererea de revizuire (*Casația I. Decizia Nr. 321—925. C. Jur. 7—8—925.*)

Lămuriri în privința aplicării legilor

Circulară ministerială

Ministerul Justiției fiind informat că la unele Curți de apel s'ar fi ivit nedumeriri asupra unor chestiuni în legătură cu aplicarea legii pentru organizarea judecătorească, prin ordinul circular Nr. 7490 din 26 Septembrie 1925 a dat următoarele lămuriri asupra modului de aplicare a acelei legi:

1. S'a pus chestiunea dacă orele de serviciu urmează să fie cele indicate de art. 37 al. 3 și pentru instanțele din Ardeal sau din contră se păstrează cele de dimineață.

La aceasta răspundem că dispozițiile art. 37 al. 3 fiind generale și nefăcând nici o distincțiune, se aplică și instanțelor judecătorești din Transilvania.

Ca măsură transitorie însă, prin circulara Nr. 44310 din 5 Mai 1925 adresată Curților și Tribunalelor din acea parte a țării, și pe care cred că ați primit-o și Dv., s'a încuviințat ca până la 1 Ianuarie 1926, Tribunalele și Curțile să continue a ține ședințele în orele de dimineață, dar dela această dată ședințele se vor ține după amiază dela orele 13—19.

2. Deasemenea ni s'a semnalat că s'ar fi ivit discuțiuni în privința compunerii pe care trebuie să o aibă Curțile atunci când judecă recursurile date în competența lor după legea de procedură civilă transilvăneană.

La aceasta răspundem, că art. 37 al. 5 din legea de organizare nu se ocupă și nu reglementează decât compunerea Curții pentru judecarea apelurilor în contra hotărârilor date în cazurile excepționale prevăzute de art. 20 al. 6 și a recursurilor prevăzute de art. 2 alin. 3 din legea de organizare.

În ce privește modul de compunere al Curții în cazurile de revizuire (art. 520—547 din proc. civ. ardeleană) și în cazurile de recurs (art. 348—562 din aceeaș procedură) pentru curțile din Ardeal — pen-

tru Curtea de Apel din Bucovina neexistând atari căi de atac — soluțiunea se găsește în art. 2 alin. 2 care menținând acelor Curți dreptul de a judeca recursurile cari și până acuma erau de competența lor, a înțeles să le lase a fi judecate conform legilor speciale, după cum se exprimă și legea „când legi speciale nu statornicesc...”, ori din moment ce legi speciale statornicesc altfel, se va urma în privința compunerii Curții după acele dispozițiuni.

Prin urmare s'a înțeles și reviziunea, ambele căi de atac fiind privite egale.

Această soluțiune are inconvenientul că în materie de recursuri Curtea va avea două feluri de compuneri: una cu cinci consilieri pentru recursurile prevăzute de art. 37 al. 5 și alta cu trei consilieri pentru recursurile în materie civilă, inconveniente cari vor dispărea prin viitoarele modificări.

3. Asupra nedumeririi ivite în privința semnării deciziunilor Curților, vă comunicăm că în aceasta privință au rămas în vigoare dispozițiunile existente în legile de procedură din diferitele părți ale țării.

Legea de organizare prin art. 37 al. ultim se ocupă numai de un caz special, acela al deciziunilor date de Curți în recurs, fiind ca prin aceasta să introducă și la Curțile de apel când judecă ca instanțe de recurs, același principiu ca acel din legea Curții de Casație, pentru că autoritatea deciziunii să rămână în întregă, să nu apară în cuprinsul ei că soluțiunea dată n'a întrunit unanimitatea părerilor.

Același principiu s'a introdus pentru Tribunalele prin art. 20 alin. 9 când judecă ca instanțe de recurs.

Celelalte deciziuni ale Curților sub raportul semnării lor, rămân deci sub dispozițiunile legilor anterioare, plus semnarea greșterului, prevăzută de art. 246 din legea de organizare.

4. S'amai ridicat încă o chestiune, și anume aceea dacă judecarea de urgență a recursurilor de care se vorbește în art. 318 al. 9 se referă la toate recursurile sau numai la cele fiscale.

La aceasta, ministerul răspunde, că judecarea de urgență se referă numai la recursurile fiscale, această urgență fiind și principala rațiune pentru care s'a introdus în lege trecerea recursurilor dela Curtea de Casație în competența Curților de Apel.

5. O altă chestiune pusă, este aceea de a se ști cine judecă recursurile fiscale introduse între data promulgării legii și aceea a punerii ei în aplicare.

La aceasta răspundem că recursurile fiscale introduse după 14 Aprilie 1925, data promulgării și până la 1 Iunie 1925, sunt necontestat de competența Curților de Apel, deoarece nici un text de lege nu spune că Curțile vor judeca numai apelurile introduse după data de 1 Iunie 1925, ci din contră, din economia legii se vede că fără preocupare de dată, apelurile chiar mai vechi au fost trecute în competența Curților de Apel, cu atât mai mult cu cât vor fi tot de competența lor și apelurile mai de curând introduse.

6. Asupra chestiunii de a se ști dacă Curțile vor continua să judece și în viitor recursurile cari erau date în competența lor după procedura transilvaneană, însă intrate după promulgarea legii, sau dacă vor termina ori nu pe cele pendinte conform art. 318 al. ultim, răspundem:

Este exact că între dispozițiunile art. 2 al. 2 și art. 318 al. ultim este o contradicțiune datorită împrejurării că aliniatul ultim din art. 318 corespundea

altei dispozițiuni care se găseau în proiect și anume aceea după care Curțile de apel încetau de a mai judeca în viitor recursuri, afară de cele pendinte la promulgarea legii. În urmă s'a revenit din cauza că aceasta dispozițiune ar fi încărcat prea mult Curtea de Casație și s'a adus un principiu contrar, prin care s'a dispus ca Curțile de apel, să continue a judeca și în viitor recursurile date în competența lor prin legi speciale (art. 2 alin. 2) adaugând în plus și pe cele fiscale.

Ca consecință a schimbării sistemului, trebuia stearsă și dispozițiunea din art. 318 al. ultim. Ea însă a rămas.

Credem însă că fața cu principiul general înscris în art. 2 al. 2. Curțile vor continua să judece și în viitor recursurile cari prin legile în vigoare în acea parte a țării erau date în competența lor.

De altfel această contradicțiune a fost înlăturată prin art. 58 alin. ultim din legea pentru accelerarea judecăților în care se spune formal că Curțile de Apel din Ardeal vor păstra și în viitor competența de a judeca recursurile cari le erau atribuite prin legea de procedură civilă.

În fine nu cred de prisos a menționa că legea accelerării judecăților nu conține nici o dispozițiune pentru materie penală, de cât aceea din art. 47 relativă la acoperirea nulității procedurii prin prezența părții în instanță, care fiind un principiu cu caracter general se poate aplica și în penal, în lipsa de o dispozițiune expresă.

INFORMAȚIUNI

D-1. *Corneliu Botez*, distinsul Consilier la Inalta Curte de Casație, a dat la lumină o nouă ediție a lucrării d-sale referitoare la *Legea asupra Taxelor de timbru și înregistrare*, pusă la curent cu modificările din 1920, 1921, 1923 și cea mai recentă din 1923 cu prilejul legii pentru accelerarea proceselor.

Lucrarea prezintă o importanță cu atât mai mare, cu cât este cea dintâi care se ocupă și cu dispozițiile fiscale introduse în Ardeal și Bucovina încă din anul 1919 și dă importanța cuvenită și legilor ungare și austriace asupra Timbrului. Astfel fiind ea se prezintă ca o lucrare de unificarea, conținând dispozițiunile fiscale de pe întregul teritoriu țării.

În această materie atât de aridă, unde dispozițiunile sunt sancționate cu severitatea excesivă a amenziilor și nulităților, autorul a reușit ca în comentariile și explicațiunile ce însoțesc textele ca și prin reproducerea jurisprudențelor celor mai recente să facă ca aplicațiunea acestei legi să fie cât se poate de ușurată.

Acum prin Legea accelerării proceselor s'au unificat unele taxe procedurale și s'au stabilit noi norme pentru sancționarea nesatisfacerei dispozițiunilor fiscale, ceea ce creiază dificultăți deajuns de importante în aplicare acelor dispoziții în fața instanțelor din Ardeal — lucrarea dlui *Corneliu Botez este merită să fie călăuză sigura și indispensabilă a tuturor juriștilor*.

Dealtfel ea are importanță deosebită și ca valoare doctrinală, deoarece analiza ipotezelor și controverselor în lumina principiilor face ca volumul să se prezinte ca un adevărat tratat; primul tratat de drept național în materie fiscală.

Atragem atenția că nu vom mai publica pe viitor articole ce se vor primi la redacție nesemnate și despre conținutul cărora nu ne putem lua nici o răspundere.

A fost înmormântat la Cluj magistratul pensionar, *Iuliu Muntean* cu deosebită cinstire fost primpreședinte al Tribunalului Sibiu. Vechiu luptător pentru cauza românească în Ardeal, el a suferit mult sub Unguri. Într-o mișcătoare cuvântare ținută în numele magistraturei, dl Dr Pompei Micșă Primul Președinte al Curții de Apel din Cluj, a arătat meritele juridice și cele naționale și pierderea încercată prin dispariția apreciatului defunct. Fle-i țărâna ușoară și memoria veșnică.